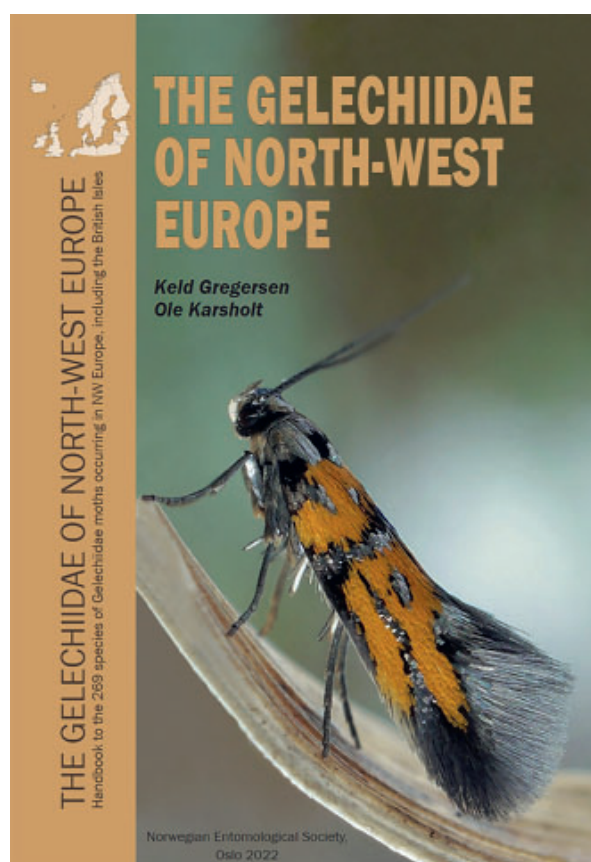

The Gelechiidae of North-West Europe - ett måste för varje småfjärilsintresserad!

Keld Gregersen & Ole Karsholt. 2022. The Gelechiidae of North-West Europe. Norwegian Entomological Society, Oslo. 939 sidor. ISBN: 9788299692335. 1 290 SEK (Naturbokhandeln).

Keld Gregersen har arbetat med att samla underlagen för denna bok i över 30 år och Ole Karsholt är en av världens kunnigaste experter på familjen Gelechiidae (palpmalar) som även av många fjärilsintresserade uppfattas som en "besvärlig" grupp. Författarnas gedigna bakgrund, enorma arbetsinsats och entusiasm genomstrålar innehållet i denna massiva bok. Verket omfattar alla kända arter inom familjen funna inom området som visas på bokens framsida. Detta inkluderar 269 arter i 63 släkten, dessa arter redovisas på 939 sidor i denna drygt 2 kilo tunga bok. Boken är därför kanske inte något man tar med på fjällvandringen men dess "tunga" innehåll kan man ha väldigt mycket nytta av även i fält! Boken är ovanlig för en så artinriktad "småfjärilsbok" eftersom den för flertalet arter också innehåller detaljerad information om artens biologi inklusive en del bilder på förstadier, hur larvangreppen kan se ut på värdväxten samt fjärilens utbredning, med eller utan kartor beroende på kunskapsnivå. Detta gör att den intresserade lätt kan "nörda in" på bokens innehåll och med god behållning sitta i en skön läsfåtölj och begrunda en art eller två åt gången på ett njutbart sätt som sällan bjuds i så specialiserade böcker. Likaledes kan en person som aldrig sysslat med denna "svåra" grupp definitivt bli inspirerad av den information som lättåtkomligt presenteras här. Den omfattande inledningen på ungefär 50 sidor underlättar för alla läsare, oavsett tidigare kunskapsnivå att bli mer personligt bekanta med hela familjen Gelechiidae. Jag har läst igenom texten för ett antal arter, både sådana som jag är obekant med och sådana som jag redan känner till och konstaterar att det alltid finns fler intressanta saker att lära sig oavsett vilken grad av förtrogenhet man har om arten i fråga.

Varje släkte introduceras med en presentation om vad som är kännetecknande för just den här gruppen. Här visas dessutom vingform och vingribbsmönster med markeringar för vad som är typiskt för släktet. Därefter presenteras varje art för sig.

Boken saknar bestämningsnycklar men tar i artdelen noggrant upp hur man identifierar respektive art. Varje art har samma nummer genom hela volymen, vilket gör det lätt att hitta den eftersöka arten i respektive avdelning av boken.

Varje art får ett frikostigt utrymme (vilket ju är det som gör boken så omfattande). Här beskrivs både fjärilens habitus och hur man skiljer denna art från liknande arter. Samma setup används i texten för beskrivningen av både artens han- och hongenitalier, inklusive hur man skiljer denna art från liknande. Fjärilar av alla arter är avbildade i ca tre gångers förstorning på planscher med mycket god bildkvalitet och god färgåtergivning. Likaså finns det svart-vita avbildningar på både han- och hongenitalier, men inga av de särskiljande karaktärerna är markerade på bilderna. En extra bonus är att det finns detaljerade profilbilder i färg på alla arters huvud och palper vilket gör det lättare att skilja på en del svårbestämda arter redan visuellt om djuren är i god kondition.

Boken innehåller också några taxonomiska och systematiska förändringar, inklusive nybeskrivning av en art. Denna beskrivning berör oss särskilt i Sverige eftersom fjärilen har sin enda för närvarande kända population *i världen* i Hejnumområdet på Gotland, dessutom har arten hittats vid ett tillfälle i nordvästra Estland. Bokens författare har namngett fjärilen *Aristotelia bengtssoni* efter vår småfjärilsnestor Bengt Åke Bengtsson. Bengt var den som noterade att det handlade om en ny art för landet, men svårigheter med identifieringen har gjort att det dröjt tills nu innan arten har kunnat bekräftas och beskrivas som ett eget taxa. Hejnum hållar med omnejd är en plats med en i övrigt extremt hög biologisk mångfald med många arter med disjunkta förekomster, likaså ett mycket stort antal rödlistade arter samt flera av EU: habitatdirektivarter som nu riskerar att påverkas av Cementas utökade cementtäkter ifall företagets förnyade ansökningar beviljas.

Om man skall hitta något att klaga på skulle det ju möjligen kunna vara att avbildningarna av hongenitalierna alla är avbildade liggande med analpapillen placerade in mot bokens mitt. Detta gör att på bokuppslagets vänstersida pekar analpapillen åt höger, medan på uppslagets högersida pekar analpapillen åt vänster. Detta gör att det är svårare att jämföra bilder på de motstående uppslagen och för den som inte är utrustad med fotografiskt minne leder det till att man får vrida denna tvåkilosbok fram och tillbaka flera gånger om det är genitalier med små skillnader och de råkar vara avbildade på motsatta bokuppslag.

Jag hade hellre sett att alla hongenitalierna hade illustrerats lodrätt som på sidan 43, men sannolikt är det layouttekniska skäl som har avgjort hur bilderna har administrerats.

Oavsett vad man har för inriktning och bakgrund till sitt intresse för fjärilar och deras livsmiljöer är denna bok en guldgruva av information om palpmalarnas hittills mestadels okända ekologi. Likaså i naturvårdssammanhang och arbeten om biologisk mångfald kan det gedigna vetande som denna bok förmedlar hjälpa till att ta fram mer kunskap om naturen, vad som behöver göras på just denna plats och dess olika livsmiljöer.

Det känns som man skulle kunna ägna resten av sin fjärilgärning endast åt palpmalar när man fått ett sådant ymnighetshorn att ösa kunskap ur! Jag tror att denna bok kommer att inspirera många och leda till att vår kunskap om palpmalarnas förekomst, liv och leverne i Sverige och omgivande länder kommer att utökas påtagligt under kommande år.

NILS RYRHOLM
nils.ryrholm@hig.se.